

Veel maatwerk, geen sturing

**Een onderzoek naar de uitvoering van de Participatiewet
voor mensen met een arbeidsbeperking en statushouders
in opdracht van de rekenkamer Midden-Drenthe**

Halewijn Drent
Jan Dirk Gardenier

7 september 2026

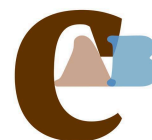

Veel maatwerk, geen sturing

CAB Groningen

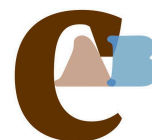
Halewijn Drent
Jan Dirk Gardenier

7 september 2026

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	4
1.1. Onderzoeksvraag.....	5
2. Onderzoeksopzet en -methode.....	6
2.1. Follow the money.....	6
2.2. Follow the policy.....	6
2.3. Follow the people.....	6
3. Bevindingen.....	7
3.1. Midden-Drenthe in vergelijking met andere gemeenten.....	7
3.2. Follow the money.....	9
3.2.1. Aantal bijstandsgerechtigden en trajecten in Midden-Drenthe.....	9
3.3 Follow the policy.....	11
3.3.1. De (oude) Participatiewet en het beleid van Midden-Drenthe.....	11
3.3.2. Mensen met een arbeidsbeperking.....	15
3.3.3. Statushouders.....	16
3.3.4. Relevante verandering met de wetswijziging Participatiewet in Balans.....	17
3.3.5. Wat zeggen de gemeentemedewerkers?.....	18
3.4. Follow the people.....	19
4. Conclusies.....	21
Antwoord op de hoofdvraag.....	22
5. Aanbevelingen.....	24
6. Bestuurlijk Wederhoor.....	27
Bijlagen.....	32
1. Normenkader.....	33
2. Geïnterviewde personen.....	35
3. Geraadpleegde documenten.....	36

1. Inleiding

De kern van de Participatiewet is dat zoveel mogelijk mensen aan het werk gaan. Zodra mensen niet zelf in staat zijn om werk te vinden, bijvoorbeeld door een arbeidsbeperking of vanwege taal- en cultuurproblemen, is de gemeente verantwoordelijk voor ondersteuning in de vorm van re-integratie. De gemeente voorziet ook in een inkomen - bijstandsuitkering - als dat nodig is. Hiervoor krijgt de gemeente een budget van de Rijksoverheid voor de financiering van de Participatiewet¹ en het Besluit bijstand zelfstandigen².

Voor sommige mensen is het vinden van regulier werk een lastige opgave. Dit bleek ook uit een evaluatie van de Participatiewet uitgevoerd door het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) in 2019.³ In deze evaluatie werd gesteld dat sinds de invoering van de Participatiewet mensen met een bijstandsuitkering nauwelijks een grotere kans hebben om werk te vinden en dat deze kans voor mensen met een arbeidsbeperking is afgenomen. Diegenen die wel werk vinden, hebben vaker een tijdelijk contract en te maken met een lager inkomen. In het rapport *Een brede blik op de bijstand*⁴ concludeert het SCP dat de aandacht te veel op werk ligt, waardoor gemeenten eerder mensen helpen die het gemakkelijkst naar de arbeidsmarkt te begeleiden zijn. Bijstandsgerechtigden die met meerdere problemen kampen worden hierdoor niet goed geholpen.⁵

Niet alleen bijstandsgerechtigden met meerdere problemen worden door de uitvoering van de Participatiewet minder goed geholpen. Uit onderzoek blijkt ook dat inwoners met een migratieachtergrond (statushouders) grote problemen hebben bij het vinden van regulier werk en als ze dat vinden zijn het vaak kleine en tijdelijke banen. Deze problematiek is bekend, reden waarom het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in 2023 het *Plan van aanpak: Statushouders aan het werk*⁶ uitbracht.⁷

¹<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/participatiewet/participatiewet-informatie-voor-gemeenten>, geraadpleegd op 2 juli 2025.

²<https://www.rijksoverheid.nl/themas/werk/bijstand-voor-zelfstandigen-bbz/regels-bijstand-voor-zelfstandigen-bbz>, geraadpleegd 4 juni 2026

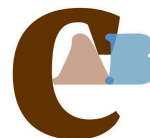
³Van Echtelt et al. (2019). *Eindevaluatie van de Participatiewet*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau. pp. 10-11.

⁴Van Echtelt, P., Eggink, E., & Sadiraj, K. (2023). *Een brede blik op bijstand*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

⁵Nederlandse Arbeidsinspectie (2024), Op papier arbeidsvermogen, in de praktijk geen reële kans op werk. Onderzoek naar mensen uit de doelgroep banenafpraak die langdurig niet aan het werk komen.

⁶Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2023). *Plan van aanpak: Statushouders aan het werk*. Den Haag.

⁷Sociaal Economische Raad Noord-Nederland. (2025). *Bouwen aan bestaanszekerheid: Werk voor asielzoekers en statushouders op de Noordelijke arbeidsmarkt*. Groningen: SER Noord-Nederland.

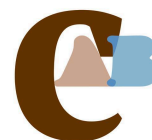
1.1. Onderzoeksvraag

Tegen deze achtergrond stelt de rekenkamer van de gemeente Midden-Drenthe de volgende onderzoeksvraag:

“In hoeverre is het beleid en de toepassing van de Participatiewet binnen de gemeente Midden-Drenthe doelmatig en doeltreffend waar het gaat om de begeleiding van statushouders en ‘mensen met een arbeidsbeperking’ naar zo regulier mogelijk werk?”

Daarbij horen de volgende deelvragen:

1. Maakt de gemeente optimaal gebruik van de beleidsmogelijkheden die er zijn om statushouders en ‘mensen met een arbeidsbeperking’ naar zo regulier mogelijk werk te leiden?
2. Wat zijn de resultaten in de periode 2020 tot heden? Hoe verhouden deze resultaten zich tot resultaten in enkele referentiegemeenten?
3. Welke verbeteringen zijn er mogelijk?
4. Hoe wordt de gemeenteraad betrokken bij de uitvoering van het beleid en welke verbeteringen zijn er op dit terrein mogelijk?

2. Onderzoekopzet en -methode

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden, hebben wij ervoor gekozen om het beleid en de uitvoering van het beleid van de gemeente Midden-Drenthe langs drie sporen te bekijken, namelijk:

1. Follow the money: wat is er uitgegeven en wat is met dat geld gebeurd?
2. Follow the policy: wat is het beleid van de gemeente en hoe is dat beleid aangepast aan de veranderende wetgeving?
3. Follow the people: wat is er gebeurd met statushouders en mensen met een arbeidsbeperking in de gemeente Midden-Drenthe?

Hiervoor is een mix van kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeksmethoden gebruikt. Zo hebben wij documenten bestudeerd, cijfers geanalyseerd en zijn er interviews gehouden met de bestuurder, de beleidsmaker, mensen die het beleid uitvoeren en mensen die gebruikmaken van het beleid (cliënten). In Bijlage 2 vindt u een volledige lijst van de geïnterviewde functionarissen. Door verschillende methoden te gebruiken, wordt de betrouwbaarheid van de uitspraken verhoogd.

2.1. Follow the money

In dit onderdeel kijken wij naar de begrotingen en gegevens die de gemeente aan heeft geleverd over bijvoorbeeld de in-, door- en uitstroom van mensen met een arbeidsbeperking en statushouders in de bijstand en de door de gemeente gebruikte beleidsinstrumenten. Met deze informatie kijken wij waar het geld is ingezet en tot welke effecten dat heeft geleid.

2.2. Follow the policy

In het onderdeel “follow the policy” analyseren wij de beleidsdocumenten met betrekking tot re-integratie van mensen met een arbeidsbeperking en statushouders (beleidsplan en verordeningen) en voeren wij gesprekken met uitvoerders, beleidsmakers, managers, de verantwoordelijke wethouder en Stark. Een complete lijst van geïnterviewde personen staat in de bijlage.

2.3. Follow the people

Om een beeld te krijgen van hoe de doelgroep zelf het beleid ervaart, zijn wij met drie statushouders en twee personen met een arbeidsbeperking in gesprek gegaan om inzicht te krijgen in hoe de mensen zelf het beleid en de uitvoering daarvan hebben ervaren. Het oorspronkelijke doel was om vijf statushouders en vijf personen met een arbeidsbeperking te spreken. Er is op verschillende manieren geprobeerd contact te krijgen met beide doelgroepen, maar het is niet gelukt om vijf mensen van beide doelgroepen te spreken.

3. Bevindingen

In dit onderzoek wordt specifiek gekeken naar de re-integratie van statushouders en mensen met een arbeidsbeperking in de periode 2020 tot en met nu. Op dit moment is er sprake van een overgang van oud naar nieuw beleid en zijn er op 1 januari 2026 wetswijzigingen doorgevoerd in het rijksbeleid, de *Participatiewet in Balans*.

3.1. Midden-Drenthe in vergelijking met andere gemeenten

In onderstaande tabel 1 is een overzicht te vinden van de werkloosheidscijfers van de gemeente Midden-Drenthe in vergelijking met eenzelfde type gemeenten als de gemeente Midden-Drenthe op basis van een typologie van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).

Tabel 1. Werkloosheid in de gemeente Midden-Drenthe, vergelijkbare gemeenten en het gemiddelde in Nederland.

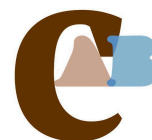
	2020	2021	2022	2023	2024
Midden-Drenthe	4,1%	3,1%	2,8%	2,8%	2,9%
De Fryske Marren	4,1%	3,9%	3,0%	3,1%	3,1%
Smallingerland	5,1%	4,4%	3,5%	3,8%	3,9%
Vergelijkbare type gemeenten*	4,2%	3,4%	3,0%	3,0%	3,1%
Nederland	4,9%	4,2%	3,5%	3,6%	3,7%

*Perifere gemeenten met (historische) economische specialisatie: gemeenten met een specifieke dominante economische activiteit of industriële geschiedenis. Op basis van typologie VNG.

¹Cijfers gebaseerd op CBS data.

Zoals uit tabel 1 blijkt, heeft de gemeente Midden-Drenthe een relatief laag werkloosheidscijfer in vergelijking met de overige gemeenten en het gemiddelde in Nederland en is dit cijfer, net als in de vergelijkbare gemeenten, sinds 2020 sterk gedaald (meer dan 25%), waarna er sinds 2023 weer een lichte stijging is te zien.

In tabel 2 geven wij een overzicht van het aantal bijstandsuitkeringen (per huishouden en voor alleenstaanden) en lopende re-integratietrajecten.

Tabel 2. Gegevens met betrekking tot bijstandsuitkeringen en re-integratie in de gemeente Midden-Drenthe, vergelijkbare gemeenten en het gemiddelde in Nederland in 2024.

	Personen met een bijstandsuitkering (per 1.000 inwoners) ¹	Huishoudens met bijstandsuitkeringen (% ten opzichte van totaal aantal huishoudens) ¹	Alleenstaande met bijstandsuitkeringen (% ten opzichte van totaal aantal huishoudens alleenstaand) ²	Lopende re-integratietrajecten(per 1.000 inwoners) ³
Midden-Drenthe	18	2,7%	5,4%	3,2
De Fryske Marren	16	3,1%	6,8%	11
Smallerland	34	6,1%	10,8%	23,2
Vergelijkbare type gemeenten*	18	3,2%	6,2%	10,8
Nederland	28	4,8%	8,1%	13,5

*Perifere gemeenten met (historische) economische specialisatie: Gemeenten met een specifieke dominante economische activiteit of industriële geschiedenis. Op basis van typologie VNG.

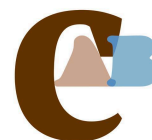
¹Cijfers gebaseerd op CBS data.

²Cijfers gebaseerd op CBS data van augustus 2025.

³Cijfers gebaseerd op CBS GMSD Wmo data van 2e kwartaal 2025.

Uit tabel 2 blijkt dat de gemeente Midden-Drenthe ongeveer eenzelfde aantal personen met een bijstandsuitkering heeft als in vergelijkbare gemeenten. Opvallend is dat er in de gemeente Midden-Drenthe veel minder lopende re-integratietrajecten per 1.000 inwoners zijn (3,2 trajecten) dan in vergelijkbare gemeenten (10,8 trajecten) en Nederland (13,5 trajecten). Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn, gebaseerd op de interviews, dat de informatievoorziening van de gemeente op dit punt niet op orde is. Daardoor is het mogelijk dat er minder re-integratietrajecten worden geregistreerd dan er daadwerkelijk worden uitgevoerd. De uitvoerders hadden tot voor kort een eigen systeem, de vlaggetjeslijn, om de personen die ze begeleidden, de instrumenten die ze daarvoor inzetten en effecten die dat heeft opgeleverd in beeld te brengen.

In tabel 3 geven wij een overzicht van het aantal gehuisveste statushouders in de gemeente Midden-Drenthe in vergelijking met andere gemeenten en Nederland.

Tabel 3. Gegevens met betrekking tot het aantal gehuisveste statushouders in de gemeente Midden-Drenthe, vergelijkbare gemeenten en het gemiddelde in Nederland in 2025 in verhouding tot de totale populatie.

	Nieuw gehuisvest in 2025	Gehuisvest aan begin 2025	In CAO-opvang- locatie	Totaal van populatie	Totaal aantal inwoners
Midden-Drenthe	0,10%	0,40%	0,00%	0,50%	34.080
De Fryske Marren	0,10%	0,40%	0,20%	0,80%	51.920
Smallingerland	0,10%	0,50%	0,20%	0,80%	56.630
Nederland	0,10%	0,50%	0,10%	0,70%	17.942.940

Bron: CBS/MHA - Monitor Huisvesting Aandachtsgroepen

Zoals uit tabel 3 blijkt, verschilt de gemeente Midden-Drenthe niet erg van de overige gemeenten en het gemiddelde in Nederland, behalve dat er minder statushouders worden gehuisvest in verhouding tot de totale populatie. In onderstaande tabel 4 geven wij een overzicht van het aantal statushouders

Tabel 4. Aantal statushouders met een uitkering in de gemeente Midden-Drenthe.

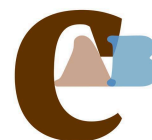
	2020	2021	2022	2023	2024
Aantal statushouders met een uitkering	61	73	91	105	119
% van totaal aantal inwoners	0,18%	0,22%	0,27%	0,31%	0,35%
Totaal aantal inwoners	33.185	33.381	33.689	33.987	34.080

Zoals uit tabel 4 blijkt, is er zowel absoluut als relatief een verdubbeling van het aantal statushouders met een uitkering van 2020 tot 2024.

3.2. Follow the money

3.2.1. Aantal bijstandsgerechtigden en trajecten in Midden-Drenthe

Voor dit onderzoek zijn de kadernota's, begrotingen en najaarsnota's van 2022 tot en met 2026 geanalyseerd. Uit deze documenten blijkt dat de meeste aandacht binnen het Sociaal Domein uitgaat naar Wmo en Jeugd. Daarnaast vormen statushouders de meest onzekere en

snelst groeiende kostenpost binnen het participatie- en nieuwkomersbeleid. Dit komt door de huisvesting, inburgering en begeleiding die deze groep nodig heeft. Met betrekking tot de re-integratie van mensen met een arbeidsbeperking zien wij vooral een belangrijke rol van Stark: een groot deel van het budget van de re-integratietrajecten is aan Stark uitbesteed. Daarnaast zijn er enkele kleinere partijen met wie de gemeente samenwerkt. Deze kosten zijn relatief voorspelbaar, maar wel afhankelijk van het aantal in te zetten trajecten.

Tabel 5. Financiën met betrekking tot de arbeidsparticipatie en re-integratie.

	2021 ¹	2022 ²	2023 ³	2024 ⁴	2025 ⁵	2026 ⁵
Arbeidsparticipatie (€1.000)	944	1.212	1.264	1.541	1.170 ⁶	1.089
Aantal uitkeringsgerechtigden	828	655	633	692	722	590
Re-integratie: Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en beschut werk (€1.000)	255	309	240	288	255	236
# geplaatste kandidaten beschut werk	14	16	20	19	20	19

Noot: Voor statushouders hebben wij alleen gekeken naar de kosten gepaard met begeleiding naar de arbeidsmarkt en niet naar bijvoorbeeld kosten gepaard met inburgering.

¹Gebaseerd op jaarstukken 2021.

²Gebaseerd op jaarstukken 2022.

³Gebaseerd op jaarstukken 2023.

⁴Gebaseerd op jaarstukken 2024.

⁵Gebaseerd op Programmabegroting 2025 -2028

⁶Raad bestuursrapportage 2025.

Deze cijfers zijn niet naar doelgroepen van statushouders en mensen met een arbeidsbeperking uit te splitsen, omdat in de verschillende jaarstukken en begrotingen geen onderscheid wordt gemaakt in verschillende trajecten en doelgroepen. Uit tabel 5 blijkt dat het aantal uitkeringsgerechtigden een sterke daling kent van 2021 naar 2022, dit komt vooral doordat het aantal mensen met een BBZ (bijstand voor zelfstandigen) daalt van 608 naar 187 inwoners en in 2023 naar 21 inwoners. Daarnaast kennen de uitgaven in 2024 met betrekking tot de arbeidsparticipatie een uitschieter naar boven. In de jaarstukken wordt aangegeven dat er vooral meer geld is gegaan naar hogere betalingen aan Stark voor “nieuw beschut”. In volgende tabel 6 geven wij een overzicht van het aantal geplaatste inwoners van de gemeente Midden-Drenthe.

Tabel 6. Aantal geplaatste inwoners en ingezette trajecten bij Stark

	2021 ¹	2022 ²	2023 ³	2024 ⁴	2025 ⁵
Aantal inwoners beschut (aan het eind van het jaar)	12	16	16	15	14
Dienstbetrekking (uitstroom)	1	0	0	-	-
Sociale werkvoorziening (SW)	-	-	-	-	61
Indicatie banenafpraak	-	-	-	-	3
<i>Trajecten</i>					
Werk inzicht	-	-	-	11	26
Jobcoaching	-	-	-	11	25
Inburgering	-	-	-	0	0
Overig	-	-	-	5	12

¹Gebaseerd op jaarstukken Stark 2021.

²Gebaseerd op jaarstukken Stark 2022.

³Gebaseerd op jaarstukken Stark 2023.

⁴Gebaseerd op jaarstukken Stark 2024.

⁵Gebaseerd op programmabegroting Stark 2025.

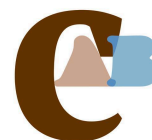
Zoals uit tabel 6 blijkt, blijft het aantal geplaatste inwoners sinds 2022 ongeveer gelijk. Wel wordt er een stijging van in te zetten trajecten verwacht in 2025, dit komt waarschijnlijk doordat in dat jaar ook mensen met een Sociale Werkvoorziening zijn meegenomen in de trajecten.

In de jaarstukken van Stark wordt geen uitsplitsing per gemeente gemaakt van de uitstroom van mensen in de Sociale Werkvoorziening of beschut werk, maar gemiddeld genomen is de grootste reden van uitstroom “pensioen” (30-40%). Een vergelijking door de jaren heen is moeilijk doordat er elk jaar verschillende indicatoren zijn bijgehouden op verschillende manieren.

3.3 Follow the policy

3.3.1. De (oude) Participatiewet en het beleid van Midden-Drenthe

De Participatiewet vormt het wettelijk kader voor inkomensondersteuning en ondersteuning naar werk van inwoners die (tijdelijk) niet zelfstandig in hun bestaan kunnen voorzien. Sinds de invoering in 2015 ligt de uitvoering grotendeels bij gemeenten. Daarmee heeft de

gemeenteraad een centrale rol in het vaststellen van kaders, het bewaken van maatschappelijke doelen en het controleren van de uitvoering.

Binnen de Participatiewet worden gemeenten verplicht om de re-integratie vorm te geven, alsook hoe inwoners worden betrokken bij het beleid. Daarnaast mogen gemeenten zelf bepalen wat (arbeids)participatie inhoudt, voor welke doelgroepen specifiek beleid wordt geschreven, welke instrumenten worden gebruikt en hoe er wordt samengewerkt binnen het sociaal domein met andere afdelingen binnen de gemeenten (en andere samenwerkingspartners).

In 2021 is de re-integratienota 2021-2026 voor de gemeente Midden-Drenthe vastgesteld (*‘Re-integratie werkt voor iedereen’*).⁸ Het hoofddoel dat geformuleerd is in het beleid van 2021-2026, luidt: *‘We gaan er zorg voor dragen dat zoveel mogelijk uitkeringsgerechtigden re-integreren, dan wel participeren in de maatschappij om zo te komen tot een inclusieve samenleving waarin een ieder meedoet. Wij ondersteunen hen hierbij en leveren maatwerk waar nodig. Dit betekent concreet dat wij rekening houden met de mogelijkheden en belemmeringen van de uitkeringsgerechtigden.’*

Dit beleid borduurt voort op het voorgaande beleid⁹, waarbij de nadruk lag op werk als norm en de eigen verantwoordelijkheid van de inwoners. Daarbij werden bijstandsgerechtigden aangespoord om een netwerk op te bouwen als deze er nog niet was, of deze te gebruiken in het vinden van werk als men deze al wel had. Daarnaast heeft ook de gemeente ingezet op het versterken van de banden met lokale ondernemers.

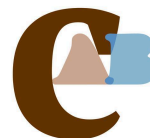
Doelgroepen

In het re-integratiebeleid van 2016-2020 heeft de gemeente een aantal doelgroepen onderscheiden, die in het beleid van 2021-2026 grotendeels zijn overgenomen, namelijk:

- Schoolverlaters van praktijkscholen en voortgezet speciaal onderwijs.
- Jongeren tot 27 jaar.
- Mensen met een vastgestelde arbeidsbeperking.
- Statushouders, gezins- en overige migranten (toegevoegd in het beleid van 2021-2026).
- 50-plussers.
- Allochtonen met een taalachterstand (dit is veranderd in “Mensen met een taalachterstand” in het beleid van 2021-2026).
- Alleenstaande ouders.
- (Ex-)ondernemers in een kwetsbare positie (toegevoegd in het beleid van 2021-2026).

⁸Gemeente Midden-Drenthe. (2021). *Re-integratie werkt voor iedereen: Re-integratienota 2021-2026 Midden-Drenthe*. Beilen.

⁹Gemeente Midden-Drenthe (2016). *Re-integratie is (net)werken*. Beilen.

- Mensen met een gehele of gedeeltelijke ontheffing.
- Algemene nabestaandenwet (ANW'ers) en niet-uitkeringsgerechtigden (Nuggers).
- Wet inschakeling werkzoekenden (WIW'ers).

Doelen

Uit de begrotingen blijkt dat de doelstellingen voor arbeidsparticipatie gedurende de afgelopen jaren niet zijn gewijzigd. Deze luiden:

- De mogelijkheden voor regulier werk bevorderen.
- De doelgroepen die behoren tot de landelijke banenafpraak en Beschut werk extra begeleiding bieden.
- Inspelen op kwetsbare doelgroepen en deze extra ondersteunen.
- Scholing (van met name de doelgroep 18 tot 27 jaar) bevorderen.
- De contacten met (lokale) werkgevers blijvend onderhouden en uitbreiden.
- Nog meer verbinding met andere partners uit de Arbeidsmarktregio Drenthe zoeken.
- Voorkomen dat jongeren thuis komen te zitten zonder opleiding of werk: activiteiten van team werk van de gemeente of het regionaal meld- en coördinatiepunt (RMC) zijn erop gericht om jongeren vroegtijdig te begeleiden naar een (vervolg)opleiding of naar arbeid.

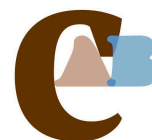
Om deze doelstellingen te halen, zet de gemeente actief in op het volgende:

- Het actief bemiddelen van werkzoekenden naar duurzame arbeid. Hiervoor wordt gebruikgemaakt van lokale en regionale werkgevers. Voor de mensen voor wie reguliere arbeid niet haalbaar is, biedt Stark leerwerktrajecten en cursussen aan, wordt ingezet op (om)scholing en participatie en sociale activering. Daarnaast zet de gemeente enkele andere kleinere organisaties daarvoor in.
- Blijvende verbinding met de partners uit de Arbeidsmarktregio Drenthe zodat zowel de werkgever als werknemer optimaal bediend kunnen worden.
- Binnen de Arbeidsmarktregio Drenthe streven naar een uniformiteit van het instrumentarium zodat de werkgevers zoveel mogelijk van dezelfde voorzieningen gebruik kunnen maken.
- Door middel van de inzet van de App Wim en Eva hebben jongeren laagdrempelig de mogelijkheid om vragen die zij hebben over werk en ontwikkeling te appen.
- Het ondersteunen van statushouders bij de integratie en participatie binnen de gemeente Midden-Drenthe.

Instrumenten

De instrumenten die de gemeente daarbij inzette, waren:

- Leerwerkplek
- Werkstage
- Proefplaatsing
- WerkFit (verdwenen in het beleid van 2021-2026)

- Sociale activering
- Scholing
- Sollicitatietraining (verdwenen in het beleid van 2021-2026)
- Participatieplaats
- Participatiepremie
- Uitstroompremie
- Beschut werk (in beleid van 2021-2026 genoemd als “Stark”)
- Persoonlijke ondersteuning bij werk
- Loonkostensubsidie: Ondersteuning aan werkgevers (in beleid van 2021-2026 alleen een “duurzaamheidssubsidie” genoemd)
- Maatwerktrajecten (in beleid van 2021-2026 genoemd als “Passende trajecten”)

Nieuw in het beleid van 2021-2026 (omdat de Wet inburgering sinds 2022 de gemeente verantwoordelijk maakte voor regie, begeleiding en het aanbod van instrumenten aan degenen (waaronder statushouders) die verplicht zijn in te burgeren):

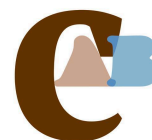
- Taalstage
- Gezondheid en vitaliteit
- Het taalhuis
- Duale trajecten voor inburgeringsplichtige statushouders

Bij een aantal van deze instrumenten wordt beschreven dat zij meer gericht zijn op mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, namelijk: proefplaatsing, sociale activering, Stark (beschut werk), ondersteuning aan werkgevers (loonkostensubsidie) en maatwerktrajecten. Voor statushouders wordt voornamelijk gebruikgemaakt van de instrumenten taalstage en maatwerktrajecten.

Daarnaast zijn er nog aanvullende instrumenten toegevoegd, te weten:

- Monetaire vergoeding in dienst nemen bijstandsgerechtigde (Beleidsregel plaatsingsubsidie 2017).
- Extra re-integratieinstrument (jobcoaching) (Beleidsregel persoonlijke ondersteuning).
- Beleidsregel werkplekaanpassing (Voorzieningen die op of rond de werkplek aangebracht moeten worden om beperking te verminderen/weg te nemen (van 500 tot 7.500 euro subsidie)).

Het beleid van 2021–2026 bouwt dus voort op het oude beleid door dezelfde uitgangspunten te behouden, maar wordt concreter in de manier waarop werkgevers betrokken worden, hoe maatwerk wordt vormgegeven en er is meer verbinding gezocht met gezondheid en welzijn binnen het sociaal domein. Daarnaast zijn de bestaande doelgroepen aangescherpt en twee doelgroepen toegevoegd, namelijk: “statushouders, gezins- en overige migranten” en “(ex-)ondernemers in een kwetsbare positie”. Ten slotte wordt in het

beleid van 2021-2026 rekening gehouden met verschillende andere maatschappelijke ontwikkelingen zoals corona, het Breed Offensief¹⁰ en de nieuwe Wet inburgering¹¹.

Sinds 1 januari 2026 is er een wetswijziging van de Participatiewet doorgevoerd. De wijzigingen worden in het programmaplan '*Participatiewet in Balans*' beschreven.¹² De wetswijziging is bedoeld om meer mensgericht te kunnen werken, met minder regels. In totaal worden er 23 wijzigingen doorgevoerd die ervoor moeten zorgen dat er een betere balans is tussen bestaanszekerheid, re-integratie en handhaving. In de gemeente Midden-Drenthe is in 2026 het inkomensdeel geïmplementeerd, in 2027 zal het participatiedeel van de nieuwe wet worden geïmplementeerd.

In dit onderzoek wordt de re-integratie van twee specifieke doelgroepen binnen de Participatiewet bekeken, namelijk: mensen met een arbeidsbeperking en statushouders. In het beleid van 2021-2026 wordt een aantal acties genoemd die moeten helpen om mensen in deze doelgroepen te ondersteunen en, indien mogelijk, te begeleiden naar werk.

3.3.2. Mensen met een arbeidsbeperking

De ondersteuning die de gemeente biedt aan mensen met een arbeidsbeperking is voornamelijk gericht op het begeleiden naar afspraakbanen. Indien dit niet kan, komen mensen in aanmerking voor beschut werk. Voor mensen met een arbeidsbeperking zijn vijf acties opgesteld, namelijk:

1. Loonkostensubsidie.
2. De praktijkroute: na vaststelling loonwaarde op een werkplek lager dan 100%, kan iemand buiten de UWV om opgenomen worden in het doelgroepenregister.
3. Bij een (verwachte) indicatie banenafpraak, wordt iemand aangemeld bij Stark voor een re-integratietraject.
4. Beschut werk voor diegenen die daarvoor een indicatie hebben. Deze mensen worden bij Stark geplaatst. In een aantal gevallen is er ook sprake van maatwerk en worden andere organisaties ingezet.
5. Scholing in de vorm van een (online) cursus, training of opleiding.

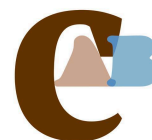
Daarbij heeft de gemeente het doel om de inwoner zelf naar een werkplek te bemiddelen. Voor de mensen die meer ondersteuning nodig hebben, wordt via Stark een passend traject aangeboden.

¹⁰<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/werken-met-arbeidsbeperking/plannen-om-meer-mensen-met-een-beperking-aan-werk-te-helpen>, geraadpleegd op 18 maart 2026.

¹¹<https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR757437/1>, geraadpleegd op 18 maart 2026.

¹²Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2023). *Programmaplan Participatiewet in Balans*. Den Haag.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2023/12/21/programmaplan-participatiewet-in-balans>, geraadpleegd op 2 februari 2026.

Stark

Stark is een sociaal ontwikkelbedrijf en heeft de doelstelling meegekregen om kwetsbare inwoners zo goed mogelijk te begeleiden en te ontwikkelen om aan het werk te gaan. Daarbij is het doel om dit zoveel mogelijk buiten de organisatie van Stark te organiseren. Dit wil men bereiken door:

- Het bevorderen of uitvoeren van activiteiten die gericht zijn op het creëren, bevorderen of in stand houden van werkgelegenheid voor natuurlijke personen die een afstand hebben tot de reguliere arbeidsmarkt;
- natuurlijke personen, ongeacht de soort uitkering en/of wettelijke basis, door middel van persoonlijke begeleiding en ondersteuning (jobcoaching), te laten re-integreren op de reguliere arbeidsmarkt, alles in de ruimste zin des woord;
- natuurlijke personen te laten participeren in de maatschappij, onder meer door arbeidsmatige dagbesteding.

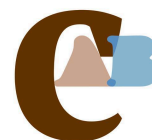
Dit doet men door het aanbieden van leerwerkbanen, ontwikkeltrajecten, beschut werk en begeleiding van de oude doelgroep Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Daarnaast voert Stark jobcoaching uit bij mensen die vanuit het landelijke doelgroepenregister werkzaam zijn bij een reguliere werkgever.

De GR Stark bestaat uit drie gemeenten, Hoogeveen is het grootst, dan komt Midden-Drenthe en De Wolden is de kleinste van de gemeenten in de GR Stark. De bijdragen van de drie gemeenten in de GR Stark zijn respectievelijk 82%, 13% en 5%.

Ook bij Stark zijn veranderingen gaande, waarbij zij hun takenpakket verbreden om zo een bredere doelgroep te kunnen bedienen. Uit het visiedocument *‘Wij. Zijn. Stark.’* blijkt de grootste verandering dat re-integratie niet meer puur om een zo snel mogelijke uitstroom naar regulier werk gaat, maar in eerste instantie om het inzichtelijk krijgen van de mensen in de doelgroep: het gaat niet alleen om werk en productie, maar ook om scholing, welzijn, gezondheid en sociale participatie. Dit omschrijven zij zelf als volgt: *‘De focus ligt niet langer primair op snelle uitstroom of het behalen van plaatsingscijfers, maar op het bieden van perspectief. Het doel is om mensen weer regie, vertrouwen en motivatie te laten ervaren – als basis voor duurzame ontwikkeling.’*

3.3.3. Statushouders

In het beleid van 2021-2026 wordt gesteld dat statushouders door het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) worden gekoppeld aan een gemeente. Deze gemeente is vervolgens verantwoordelijk voor het vinden van geschikte woonruimte. Daarnaast kunnen statushouders ook hereniging aanvragen voor hun gezinsleden. Deze gezinsleden worden nareizigers genoemd en hebben dezelfde rechten en plichten als de statushouder die de hereniging heeft aangevraagd.

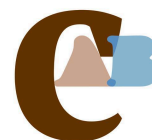

Voor de doelgroep statushouders worden tien acties genoemd:

1. Uitvoering geven aan het “Uitvoeringsplan (nieuwe) Wet inburgering”. De nieuwe wet maakt sinds 2022 de gemeente verantwoordelijk voor de inburgering. Daarmee is de gemeente eerder in contact met statushouders en kan er ook al via taalstages een begin worden gemaakt met begeleiding naar werk of andere vormen van participatie.
2. Naast het formele onderwijs (wettelijke inburgering), wordt ingezet op informeel onderwijs zoals taalmaatjes via het taalhuis. Hierdoor worden statushouders gestimuleerd en aangestuurd om een voor hen zo hoog mogelijk taalniveau te beheersen.
3. Iedere statushouder volgt een duaal traject: naast Nederlandse les participeert men in de vorm van betaald werk, een taal- of werkstage.
4. Jongere statushouders van 18 tot 27 jaar worden verplicht om beroepsonderwijs te volgen als er recht is op studiefinanciering. Jongere statushouders van 27 tot 30 jaar worden gestimuleerd om zoveel mogelijk beroepsonderwijs met studiefinanciering te volgen.
5. Statushouders ouder dan 30 jaar worden zoveel mogelijk bemiddeld (vacatures, taalstages, werkstages, proefplaatsingen) binnen het netwerk van bedrijven dat de gemeente heeft opgebouwd.
6. Indien noodzakelijk, wordt een indicatie banenafpraak of een indicatie beschut werk aangevraagd.
7. Er is extra aandacht voor vrouwelijke statushouders: meer aandacht voor integratie en participatie (bijvoorbeeld door middel van een cultuurtraining of een training omgaan met geld).
8. Het inzetten van sleutelfiguren: jobcoaches uit het land van herkomst van de statushouder.
9. In samenwerking met de arbeidsmarktregio worden projecten opgezet, bijvoorbeeld opleidingen of cursussen. Voornamelijk bij Stark.
10. Scholing in de vorm van een (online) cursus, training of opleiding.

3.3.4. Relevante verandering met de wetswijziging Participatiewet in Balans

De bedoeling van de wetswijziging ‘*Participatiewet in Balans*’ is om een duidelijke verschuiving van sanctioneren naar vertrouwen te realiseren. Daarnaast krijgen gemeenten meer discretionaire bevoegdheden om af te wijken van de standaardregels (‘toespitsen verplichtingen op het individu, ruimte voor afstemming maatregelen’). En wordt participatie breder gezien dan alleen arbeid (‘van sociale activering naar maatschappelijke participatie, waarbij de tegenprestatie wordt vormgegeven als een voorziening voor participatie’). De koers die de gemeente Midden-Drenthe heeft ingezet met haar beleid komt voor een groot deel overeen met het doel van de wetswijziging: meer kijken naar de mens en handhaving als laatste redmiddel gebruiken.

Consulenten ervaren ruimte om te kijken naar de behoeften van de inwoner, waarbij duurzame uitstroom boven snelle plaatsing gaat. De consulenten binnen het sociaal domein werken nauw samen, kunnen snel schakelen en informeel overleggen. De kanttekening hierbij is, is dat dit ook nodig is doordat er geen goed systeem is om bij te houden hoeveel mensen geplaatst zijn, instromen, uitstromen, welke instrumenten zijn ingezet en waar zij op dit moment in hun traject zitten: er zijn weinig “harde” cijfers bekend en het team wordt omschreven als een soort zelfsturend team. Ook sturingsinformatie vanuit Stark ontbreekt. De uitvoering geeft aan dat zij hun eigen cliënten goed kennen, maar er is geen zicht op de gehele populatie. Tot voor kort gebruikten zij een eigen informatiesysteem, de vlaggetjeslijn. Bij beleid, bestuur en management is nog minder zicht op de aantallen en effecten van beleid.

Uit de gesprekken kwam naar voren dat de gemeente nu drie systemen gebruikt om de gegevens bij te houden en dat deze niet goed zijn ingericht en op elkaar afgestemd om relevante sturingsinformatie te genereren. Daarbij komt dat er geen harde beleidsdoelen of gewenste resultaten zijn geformuleerd, waartegen de realisatie van de uitvoering kan worden afgezet. Wel werd vermeld dat de gemeente een groot en omvangrijk project is begonnen om de informatiehuishouding te verbeteren. De implementatie van dit nieuwe systeem zal de komende twee jaar plaatsvinden.

Daarnaast werd door bijna iedereen geconstateerd dat de reisafstanden binnen de gemeente Midden-Drenthe groot zijn en de ondersteuning niet altijd op de plekken georganiseerd is waar deze het meeste nodig is. Dat maakt dat vervoer ook in sommige gevallen het vinden van passend werk bemoeilijkt. In de Smildes woont een groot deel van de doelgroep. Daar zijn minder goede verbindingen met Beilen en vaak zijn de mensen ook voor andere behoeften meer georiënteerd op Assen dan op Beilen. De gemeente is bezig om ook in de Smildes voorzieningen te maken voor begeleiding om dit probleem op te lossen.

3.4. Follow the people

We hebben statushouders en mensen met een arbeidsbeperking benaderd via de gemeente, daarvoor is ook contact geweest met de privacy-officer. De gemeente heeft een brief gestuurd, die door het onderzoeksbureau is opgesteld, aan een aantal mensen uit de twee doelgroepen met de vraag of men een interview wilde hebben met de onderzoekers. De mensen konden dat rechtstreeks aan de onderzoekers melden. Uiteindelijk hebben we met drie statushouders gesproken en iemand met een indicatie banenafpraak bij Stark en één persoon met een arbeidsbeperking. Het oorspronkelijke plan was om vijf mensen uit elke doelgroep te spreken, dat is niet gelukt ondanks herhaald verzoek.

Uit de gesprekken kunnen, vanwege de kleine aantallen, geen grote conclusies worden getrokken. Toch wordt hierin het beeld bevestigd dat wij kregen uit de gesprekken met de medewerkers die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering. De mensen waarderen de

persoonlijke aandacht en hoe er rekening wordt gehouden met hun specifieke situatie. Eén persoon kon de vergelijking maken met mensen die in de Randstad ondersteuning krijgen van de gemeente; waar mensen werk krijgen dat ver onder hun opleidingsniveau en ervaring zit. Deze persoon is daarom erg tevreden over de begeleiding door de gemeente.

Alle mensen noemden de moeite die werd gedaan in het leggen van contacten met organisaties om werk en stage te lopen. In een aantal gevallen werden mensen ook goed geholpen met huisvesting en andere zaken, zoals vervoer.

Iedereen kende ook de namen van hun begeleiders, en waardeerden de passie en betrokkenheid in hun situatie. Het maatwerk dat door de uitvoerders werd genoemd kwam nadrukkelijk terug in de gesprekken. Alle vijf gesproken inwoners waren heel tevreden over de plek waar ze nu zaten of waar ze binnenkort konden beginnen.

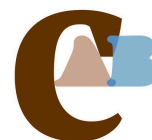
4. Conclusies

In dit onderzoek is gekeken naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het re-integratiebeleid voor twee doelgroepen: mensen met een arbeidsbeperking en statushouders. Dit is gedaan door drie sporen te volgen, namelijk: het geld, het beleid en de mensen. De resultaten van dit onderzoek laten zien dat het beleid van de gemeente Midden-Drenthe in beperkte mate houvast biedt voor het beoordelen van doelmatigheid en doeltreffendheid. Dit laatste onderbouwen we door de vier deelvragen en tot slot de hoofdvraag te beantwoorden.

De eerste deelvraag die gesteld is, luidt: “Maakt de gemeente optimaal gebruik van de beleidsmogelijkheden die er zijn om statushouders en ‘mensen met een arbeidsbeperking’ naar zo regulier mogelijk werk te leiden?”. Uit het onderzoek blijkt dat de bijstandspopulatie zo klein is dat de consulenten iedereen “bij voornaam” kennen. Hierdoor lijkt ook automatisch maatwerk te ontstaan. De uitvoering weet wat ze doen, kijken naar de oplossing voor het individu. Dit kan ook verklaren waarom het aantal geregistreerde lopende re-integratietrajecten (op basis van cijfers van het CBS) in de gemeente zoveel lager ligt dan in vergelijkbare gemeenten en gemiddeld in Nederland: het kan zijn dat deze niet geregistreerd worden. Het kan ook zijn dat er minder formele kaders zijn waarbinnen de consulenten werken. De gemeente Midden-Drenthe heeft in vergelijking met andere gemeenten, bijvoorbeeld in Oost-Groningen, een arbeidsmarkt die meer mogelijkheden biedt voor de doelgroepen en de consulenten hebben een lagere caseload, waardoor maatwerk beter mogelijk is.

De tweede deelvraag luidt: *“Wat zijn de resultaten in de periode 2020 tot heden? Hoe verhouden deze resultaten zich tot resultaten in enkele referentiegemeenten?”* Wij concluderen dat er weinig sturingsinformatie is, waardoor er geen zicht is op de resultaten in de onderzoeksperiode. Er is weinig systematische input voor een algemene evaluatie. Daarentegen is er wel goede monitoring op individuen, dit met name binnen het uitvoerende team. Er is echter geen zicht op welk deel van de hele doelgroep bereikt wordt. En welke keuzes daarin worden gemaakt. Dit betekent dat diegenen die in beeld zijn door de uitvoering goed, informeel gemonitord worden, maar dat er geen zicht is op de gehele populatie; noch bij uitvoering, noch bij beleid. De gemeente Midden-Drenthe heeft veel minder lopende re-integratietrajecten dan vergelijkbare gemeenten. Daar is geen duidelijke reden voor. Het zou verklaard kunnen worden uit de slechte informatiehuishouding, waardoor er ook bij het CBS geen betrouwbare cijfers over de gemeente Midden-Drenthe kunnen worden aangeleverd.

De derde deelvraag die is gesteld, luidt: *“Welke verbeteringen zijn er mogelijk?”*. Wij zien dat de nieuwe ‘Participatiewet in balans’ ruimte geeft om meer op de specifieke situatie van de

inwoners te focussen en minder op doelgroepen. Dat sluit aan bij de huidige werkwijze van de uitvoerders. Daarbij is het belangrijk dat er duidelijke afwegingskaders komen voor de consulenten werk. Ook omdat er meer mogelijkheden zijn om binnen het sociaal domein samen te werken: wie doet wat, wanneer en op welke manier? Er lijkt een verschuiving plaats te vinden van re-integratie naar welzijn. Daarbij wordt eerst in beeld gebracht wat de behoefte van de inwoner is zodat deze duurzaam kan uitstromen. Dit blijkt uit de manier waarop de consulenten werken, maar blijkt ook uit hoe de nieuwe werkwijze van Stark is vormgegeven. Het gaat in eerste instantie om het opbouwen van een persoonlijke band en het inzichtelijk maken van specifieke situaties van personen, voordat iemand een traject aangeboden krijgt. Daarbij ligt de nadruk op wat een individu kan en niet op hoe een individu zich zo goed mogelijk aan kan passen bij de gemeente.

De vierde deelvraag die is gesteld, luidt: *“Hoe wordt de gemeenteraad betrokken bij de uitvoering van het beleid en welke verbeteringen zijn er op dit terrein mogelijk?”*. De gemeenteraad is ‘op afstand’. Er is weinig informatie beschikbaar, zoals hiervoor ook al gemeld, waardoor de raad geen goed beeld heeft van de beleidseffecten en daarom het beleid slecht kan controleren. De raad stelt ook weinig vragen, de reden die daarvoor door de ambtenaren en bestuurder wordt gegeven is dat de arbeidsmarktsituatie en daarmee de kansen op werk voor de gemeente Midden-Drenthe gunstiger zijn dan in de regio. De gemeente geeft aan dat er gewerkt wordt aan een nieuw systeem voor de informatiehuishouding van de hele gemeente. En daarmee ook voor het sociaal domein. Er wordt nu nog gewerkt met meerdere systemen die niet goed op elkaar zijn afgestemd en weinig tot geen sturingsinformatie geven. Dit nieuwe informatiesysteem kan de raad op termijn meer inzicht en informatie bieden over de effecten van het beleid. Ook de uitvoerders kunnen dan een beter inzicht krijgen in de effecten van hun inzet. Wij zien hier wel een risico, vanwege de doorlooptijd van dit traject - de komende jaren is er nog steeds geen betrouwbare informatie - en de complexiteit van de hele operatie; niet alleen het informatiesysteem voor het sociaal domein, maar van de hele gemeente wordt opnieuw ingericht.

Antwoord op de hoofdvraag

Op basis van de bovenstaande deelvragen kunnen wij een antwoord geven op de hoofdvraag *“In hoeverre is het beleid en de toepassing van de Participatiewet binnen de gemeente Midden-Drenthe doelmatig en doeltreffend waar het gaat om de begeleiding van statushouders en ‘mensen met een arbeidsbeperking’ naar zo regulier mogelijk werk?”*. Het is lastig om het beleid doeltreffend te noemen. Uit de interviews en de data volgt dat het vooral de uitvoerders zijn die weten wat er gebeurt en die keuzes maken over inzet van beschikbare instrumenten in de specifieke situatie van de mensen die ze ondersteunen. Het beleid beschrijft doelen, maar die worden niet geformuleerd in termen van combinaties van specifieke instrumenten voor specifieke groepen in specifieke situaties. In het beleid zijn ook geen harde, te verwachten resultaten geformuleerd. Het zijn de uitvoerders die met

‘maatwerk’ zorgen voor resultaten. Deze zijn echter ook voor hen direct aan de mensen gekoppeld die ze ondersteunen op dat moment. Er is bij hen ook geen algemeen inzicht in de effecten in termen van doelmatigheid en doeltreffendheid.

Bij statushouders gaat het vooral over de Wet inburgering en in mindere mate over de Participatiewet. Voor mensen met een arbeidsbeperking gaat het met name over de baanafpraakregeling en beschut werk, een belangrijk instrument is daarbij de loonkostensubsidie. De twee doelgroepen worden apart benaderd, hoewel er volgens sommige uitvoerders meer overlap is tussen deze groepen. Daarnaast is aangegeven dat er ook meer instrumenten en budget beschikbaar is voor mensen met een arbeidsbeperking. De gemeente heeft een sterk netwerk van ondernemers, dat zijn vooral mkb'ers, maar ook een paar grote bedrijven in Beilen. De werkgevers willen wel, maar hebben niet altijd de mogelijkheden. Dit gaat niet alleen om financiële maatregelen, maar ook om ondersteuning om mensen met een arbeidsbeperking en/of statushouders te begeleiden op het werk. Het is daarom onduidelijk in hoeverre het beleid en de toepassing van de Participatiewet binnen de gemeente Midden-Drenthe doelmatig en doeltreffend is.

5. Aanbevelingen

1. Benut nog meer de beleidsmogelijkheden om mensen naar ‘zo regulier mogelijk werk te begeleiden’.

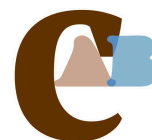
De gemeente Midden-Drenthe gebruikt veel instrumenten. Uit de gesprekken met de uitvoerders blijkt dat nog niet alle mogelijkheden optimaal gebruikt worden. Voor werkgevers is het begeleiden van mensen moeilijk, vanwege taalproblemen, maar vooral ook vanwege hun eigen krappe bezetting. Daarnaast zijn er voor statushouders met psychische en fysiek beperkingen ook mogelijkheden beschikbaar, die nu nog vooral voor mensen met een arbeidsbeperking worden ingezet.

Laat de instrumenten die de uitvoerders tot hun beschikking hebben beter aansluiten op de situatie. Er zou meer ingezet kunnen worden op ondersteuning van werkgevers door hen te compenseren voor tijd die zij voor begeleiding gebruiken, door een vorm van loonkostensubsidie of een vorm van concurrentie compensatieregeling werkgevers (CCW), meer ruimte voor jobcoaching (eventueel in de moedertaal), en flexibelere inzet van bestaande subsidies. Er zijn meer (financiële) instrumenten beschikbaar voor mensen met een arbeidsbeperking dan voor statushouders. Statushouders hebben in een aantal gevallen echter dezelfde begeleidingsbehoefte, daar zouden meer instrumenten voor beschikbaar kunnen worden gesteld.

De ‘Participatiewet in balans’ biedt ruimere mogelijkheden - gemeenten mogen meer zelf bepalen, een breder scala aan instrumenten inzetten en ondersteuning meer richten op vertrouwen dan op controle. De gemeente heeft aangegeven het participatiedeel van de nieuwe participatiewet in 2027 te implementeren. Onze aanbeveling is om daar optimaal gebruik van te maken en de ervaringskennis van de uitvoerders te gebruiken om het in te zetten instrumentarium aan te passen en/of uit te breiden.

2. Voorkom onduidelijkheid over resultaten door beter beschikbare en betrouwbare sturingsinformatie

De individuele uitvoerders hebben goed zicht op hun cliënten en delen dat ook met hun directe collega's. Dit systeem blijft echter te informeel om voor de gehele populatie betrouwbare sturingsinformatie te genereren. Het is ook niet duidelijk of de gehele doelgroep goed in beeld is. Daardoor bestaat er een risico dat men alleen de ‘goede’ resultaten in beeld heeft. Naast een beter informatiesysteem zou er ook ingezet moeten worden op een betere vertaling van de ‘uitvoeringspraktijk’ naar ‘het informatiesysteem’. Zonder goede input geen goede output, bijvoorbeeld welk instrument wordt ingezet, voor een specifiek persoon, met welk doel. Dat is niet alleen een technische oplossing, maar ook een organisatorische, hoe werken mensen samen, hoeveel informatie levert ‘het systeem’ de uitvoerders ook weer op voor hun eigen werk. Pas als dat op orde is, kunnen er harde

uitspraken worden gedaan over beleidseffecten: wat werkt goed, voor wie en onder welke omstandigheden.

3. Pas het instrumentarium aan aan de nieuwe wettelijke mogelijkheden en de samenwerkingspartners en gebruik daarbij de ervaringskennis van de uitvoerders.

3.1. Gebruik de mogelijkheden in de nieuwe Participatiewet in Balans

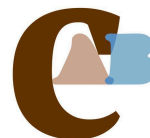
In de eerste aanbeveling hebben wij al aangegeven dat de nieuwe Participatiewet in Balans de gemeente ruimere mogelijkheden biedt om mensen naar ‘zo regulier mogelijk werk’ te begeleiden. De gemeente kan het instrumentarium aanpassen en uitbreiden binnen de nieuwe mogelijkheden van de wet, waarvan de gemeente aangeeft die in 2027 te gaan implementeren. Uit de interviews met de uitvoerders komt naar voren dat zij een goed beeld hebben van verbeteringsmogelijkheden. Hun ervaringskennis is een goede bron voor deze verbeteringsmogelijkheden. De gemeenteraad kan een actieve rol spelen in dit proces, door de voortgang te volgen en te vragen om in de verbeteringsvoorstellen aan te geven in hoeverre de ervaringskennis van de uitvoerders is meegenomen.

3.2. Verbeter de samenwerking met Stark

Het ‘maatwerk’ van de gemeente en Stark is realistisch. Het is belangrijk om te beseffen dat deze twee doelgroepen - statushouders en mensen met een arbeidsbeperking, die op dit moment een groot deel van de bijstandspopulatie uitmaken - lastiger naar regulier werk te begeleiden zijn dan andere mensen in de bijstand. Uitstroom naar werk moet dan ook voor deze mensen aangevuld worden met andere einddoelen die meer op het vlak van welzijn liggen: bijvoorbeeld maatschappelijke participatie, deeltijdwerk of vrijwilligerswerk. De inzet op meerdere locaties van Stark in de gemeente maakt het mogelijk om mensen te bereiken die vanwege beperkte mobiliteit lastig naar Hoogeveen kunnen gaan. De gemeente Midden-Drenthe heeft, als één van de twee kleinere gemeenten van de GR Stark, met een groot oppervlakte, een speciale positie binnen Stark, daardoor is het mogelijk om decentrale locaties in de gemeente Midden-Drenthe te openen. Het is goed om deze optimaal in te zetten voor de Midden-Drentse situatie, veel maatwerk vanwege de relatief kleine populatie in een groot geografisch gebied. Met name de ontwikkeltrajecten van Stark voor de doelgroepen zouden meer op maat gemaakt kunnen worden.

3.3. Richt het nieuwe informatiesysteem simpel en doelmatig in, gericht op relevante en noodzakelijke sturingsinformatie

De gemeente wil in de komende jaren het informatiesysteem upgraden. Daardoor zal er ook meer informatie beschikbaar zijn op uitvoerings- en beleidsniveau. De betrokken medewerkers geven aan dat dat het beste werkt als er ook duidelijke doelen worden geformuleerd. Dit nieuwe informatiesysteem zou de raad in staat moeten stellen om de uitvoering van het beleid beter te controleren. Het implementatietraject dat de gemeente voor dit traject voor ogen heeft is lang en complex. Onze aanbeveling is om dit traject voor

het sociaal domein en meer specifiek voor de reïntegratie, simpel en doelgericht te houden. Dat wil zeggen dat het moet resulteren in sturingsinformatie, die ook voor de raad een goed beeld geeft van de resultaten. Dit wordt verder uitgewerkt in de laatste aanbeveling.

4. Rol van de gemeenteraad

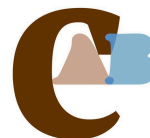
Wij adviseren de gemeenteraad om de implementatie van het informatiesysteem goed te volgen en aan te geven welke sturingsinformatie de raad nodig heeft. Wij denken tenminste aan:

1. Omvang van de doelgroepen.
2. Inzet van instrumenten per doelgroep, inclusief kosten en doorlooptijd per instrument.
3. Maatschappelijke effecten van het beleid (werk, participatie, ontwikkeling naar zo regulier mogelijk werk).

Los van de specifieke verbeteringen die het informatiesysteem zou kunnen opleveren voor het sociaal domein, zien wij ook een risico in een dergelijk grote operatie voor de implementatie van een geheel nieuw informatiesysteem voor de gehele gemeente. Dit zou een belangrijk punt van aandacht moeten zijn voor de raad in de komende jaren. In termen van wat het systeem zou moeten opleveren aan relevante informatie voor de raad, maar ook in termen van budget(overschrijdingen) en doorlooptijden.

6. Bestuurlijk Wederhoor

Rekenkamer van de gemeente Midden-Drenthe

Gemeente Midden-Drenthe

Postadres Postbus 24, 9410 AA Beilen
Telefoon (0593) 53 92 22
Internet www.middendrenthe.nl
E-mail gemeente@middendrenthe.nl
Bezoekadres
Beilen

Raadhuisplein 1
ma, woe, vr 8:30 - 16:30
di 8:30 - 14:30
do 8:30 - 20:00

Datum: 17 augustus 2026
Behandeld door: Marten Elzinga
Zaaknummer: 5093317
Onderwerp: Bestuurlijke reactie op het rekenkamerrapport
Participatiewet (personen met arbeidsbeperking en statushouders)

Uw kenmerk: -
Bijlagen: -
Verzonden op: 25 augustus 2026

Geachte leden van de rekenkamer Midden-Drenthe,

Op donderdag 18 juni 2026 heeft de rekenkamer van de gemeente Midden-Drenthe haar rapport met conclusies en aanbevelingen over de uitvoering van de Participatiewet voor mensen met een arbeidsbeperking en statushouders aangeboden voor bestuurlijk wederhoor. Met deze brief maakt het college van burgemeester en wethouders (college) gebruik van deze mogelijkheid.

Algemene reactie

Het college spreekt zijn waardering en dank uit voor de zorgvuldige wijze waarop de rekenkamer het onderzoek heeft uitgevoerd. Het rapport bevat heldere conclusies en aanbevelingen die bijdragen aan de verdere doorontwikkeling van beleid en uitvoering.

Het college constateert met tevredenheid dat geïnterviewde inwoners positief zijn over de persoonlijke aandacht en de mate waarin rekening wordt gehouden met hun individuele situatie. Dit komt overeen met het beeld dat het college zelf heeft van de uitvoering en sluit aan bij de vastgestelde Visie sociaal domein dat we werken vanuit de leefwereld van de inwoners en doen wat nodig is, op maat.

Het college herkent zich in de hoofdlijnen van het rapport en ziet de aanbevelingen als een bevestiging en aanscherping van de ingezette koers.

Hieronder gaat het college in op een aantal onderdelen uit de conclusies en aanbevelingen, aan de hand van de indeling van het rapport van de rekenkamer.

1. Benut nog meer de beleidsmogelijkheden om mensen naar 'zo regulier mogelijk werk te begeleiden'

Het college onderschrijft de aanbeveling om een breder scala aan instrumenten, zoals loonkostensubsidie, jobcoaching en andere vormen van ondersteuning, vaker en breder in te zetten dan uitsluitend voor de wettelijke doelgroep van mensen met een vastgestelde arbeidsbeperking.

Het inzetten van aanvullende instrumenten kan bijdragen aan een snellere uitstroom naar regulier werk en een grotere participatie van inwoners. Tegelijkertijd vraagt dit om structurele financiering. Voor deze uitbreiding zijn op dit moment geen middelen beschikbaar. Daarnaast is bij uitbreiding van het instrumentarium aanpassing van de Re-integratieverordening en nadere regels vereist.

2. Voorkom onduidelijkheid over resultaten door beter beschikbare en betrouwbare sturingsinformatie

Betrouwbare sturingsinformatie is van belang voor het meten en duiden van resultaten. Om die reden zijn reeds eerste stappen gezet om de datakwaliteit te verbeteren, onder andere door het aanleveren van actuele trajectgegevens bij het CBS. Waar mogelijk zal de sturingsinformatie verder worden verbeterd en aangescherpt, onder meer in samenhang met de implementatie van de nieuwe applicatie voor het sociaal domein.

Het college benadrukt dat de effectiviteit van de dienstverlening binnen dit domein niet uitsluitend in cijfers is uit te drukken. Gezien het belang van maatwerk zijn ook ervaringen van inwoners en professionals noodzakelijk voor een evenwichtige beoordeling. De bevindingen van de rekenkamer, waaruit blijkt dat de geïnterviewde inwoners de ondersteuning veelal als passend en behulpzaam ervaren, bevestigen dit beeld en sterken het college in de overtuiging dat de ingezette aanpak in belangrijke mate bijdraagt aan het beoogde maatschappelijke effect: meedoen in de samenleving via participatie en/of werk.

3. Pas het instrumentarium aan aan de nieuwe wettelijke mogelijkheden, de samenwerkingspartners en gebruik ervaringskennis van de uitvoerders

Het college onderschrijft deze aanbeveling. De doorontwikkeling van het instrumentarium past ook goed bij lopende initiatieven, zoals opgenomen in de notitie "Wij. Zijn. Stark."

De ontwikkeling van Stark tot sociaal ontwikkelbedrijf betekent een verschuiving van de focus op werk en uitvoering naar een bredere aanpak van ontwikkeling en participatie van inwoners. Daarbij staan maatwerk, persoonlijke groei en duurzame inzetbaarheid centraal, met aandacht voor werk, scholing, welzijn en gezondheid. Deze aanpak vindt plaats in nauwe samenwerking met de gemeenten. Voorbeelden hiervan zijn de (te realiseren) inzet van arbeidsmatige dagbesteding, het ontwikkelprogramma Kansrijk Drenthe en de inzet van BAB-overbruggen.

Daarnaast blijft het college zich actief inzetten voor het realiseren van een locatie van Stark binnen de gemeente, zodat de samenwerking met deze partner verder kan worden versterkt.

Ook werkt de gemeente samen met werkgevers die een belangrijke rol vervullen bij de participatie van inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt. Een voorbeeld hiervan is Hupak, een bedrijf dat gespecialiseerd is in handling, assemblagewerkzaamheden en diverse transportdiensten. Het bedrijf biedt betaald werk aan inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt, onder andere aan inwoners met een BAB-indicatie. Met individuele begeleiding en, waar nodig, inzet van loonkostensubsidie wordt de duurzame participatie van deze inwoners gerealiseerd.

4. Rol van de gemeenteraad

Het college onderkent het belang van duidelijke sturingsinformatie voor de kaderstellende en controlerende rol van de raad. Bij de bespreking van het rapport vraagt het college de raad richting te geven aan de wijze waarop zij wil worden geïnformeerd over de voortgang en resultaten van het participatiebeleid.

Zoals aangegeven onder punt 1 kan de inzet van loonkostensubsidie, in combinatie met passende begeleiding, voor inwoners uit de niet-wettelijke doelgroep bijdragen aan een snellere uitstroom naar regulier werk en een grotere maatschappelijke participatie.

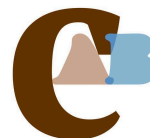
Loonkostensubsidie is een financiële tegemoetkoming van de gemeente aan werkgevers die een inwoner met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst nemen. Hiermee wordt het voor werkgevers aantrekkelijker om deze inwoners een arbeidsplaats te bieden. De voorziening draagt eraan bij dat inwoners via betaald werk deelnemen aan de samenleving, werkervaring opdoen en hun kansen op duurzame arbeidsinschakeling vergroten.

De inzet van loonkostensubsidie en begeleiding kan bijdragen aan een grotere arbeidsdeelname en maatschappelijke participatie van inwoners.

Het college hecht eraan om tijdens de behandeling van dit rapport van de raad richting te ontvangen over de gewenste ambitie en de resultaten die zij wil bereiken op het gebied van participatie en arbeidsinschakeling. Daarbij gaat het niet alleen om de inzet van loonkostensubsidie, maar ook om andere instrumenten en voorzieningen die kunnen bijdragen aan de participatie, ontwikkeling en arbeidsinschakeling van inwoners. Op basis van deze richting kan het college het beleid verder uitwerken en de raad informeren over de voortgang en bereikte effecten.

Tot slot

Het college ziet de bespreking van het rapport in de commissie en de gemeenteraad met belangstelling tegemoet.

Informatie

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met M. Elzinga, beleidsadviseur Participatie. Hij is bereikbaar op maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag via telefoonnummer 0593 539 633 of via het e-mailadres: m.elzinga@middendrenthe.nl.

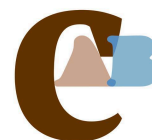
Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Midden-Drenthe,

de secretaris,

de burgemeester

Bijlagen

1. Normenkader

Hieronder is een toetsingskader opgenomen. Dat is van groot belang om het beleid te kunnen beoordelen.

De teksten in het **rood** geven aan dat de norm niet gehaald wordt. De teksten in **oranje** geven aan dat het niet helemaal duidelijk is of de norm wel of niet gehaald wordt. Als de tekst **groen** is wordt de norm gehaald.

Onderzoeks items	Referentie/norm	
Doelmatigheid	- Kosten en resultaten worden afgezet tegen begroting en doelen. - Kosten per instrument zijn inzichtelijk. - Het beleid is uitgevoerd binnen de beschikbare middelen. - De gemeente weegt de kosten van inzet re-integratiebeleid af tegen de verwachte opbrengsten.	Er is geen inzicht. Kosten zijn niet inzichtelijk. De uitvoering blijft binnen budget. Er is geen monitoring van kosten tegen verwachte resultaten.
Doeltreffendheid	- De gemeente maakt optimaal gebruik van de beleidsmogelijkheden die er zijn om statushouders en 'mensen met een arbeidsbeperking' naar zo regulier mogelijk werk te leiden. - De resultaten van 2020 tot heden zijn inzichtelijk. - Het beleid formuleert doelen en resultaten. - Het instrumentarium sluit aan bij de doelen uit het beleid. - De inspanning van de gemeente draagt bij aan het re-integreren naar werk.	De uitvoering is creatief met de inzet van middelen, er zijn meer mogelijkheden die niet gebruikt worden. Ook worden mensen ondersteund door instrumenten die niet beschreven zijn, zoals persoonlijke aandacht. Er is geen inzicht in de resultaten. Er zijn beleidsdoelen geformuleerd, geen resultaten. Instrumentarium zou beter kunnen aansluiten. Hoewel er geen algemeen inzicht is in de resultaten, krijgen wij de indruk dat de

		gemeentelijke inspanning van de uitvoerders een positief effect heeft op de begeleiding naar zo regulier mogelijk werk.
Doelgroep	• Er zijn duidelijke doelgroepen geformuleerd. • Het is duidelijk welk instrumentarium voor welke doelgroep beschikbaar is. • Het instrumentarium sluit aan bij de behoeften van de doelgroep.	Er zijn duidelijke doelgroepen geformuleerd. Het instrumentarium is deels specifiek en deels generiek. Vooral het maatwerk van de uitvoerders zorgt voor een goede aansluiting.
Betrekken van de gemeenteraad	• De gemeenteraad wordt betrokken bij de uitvoering van het beleid. • De gemeenteraad is goed geïnformeerd en kan het beleid goed controleren.	De gemeenteraad wordt weinig betrokken en heeft zelf ook geen actieve rol. De gemeenteraad wordt niet goed geïnformeerd en kan daarom het beleid niet goed controleren; omdat er over de resultaten van de uitvoering van het beleid geen relevante informatie is binnen de gemeente.

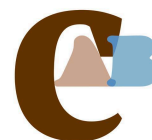
2. Geïnterviewde personen

Ten behoeve van het onderzoek hebben de onderzoekers gesprekken gevoerd met medewerkers van de gemeente Midden-Drenthe die werkzaam zijn in het Sociaal Domein (leidinggevenden, beleidsmedewerkers en werkconsulenten/regievoerders) en op het terrein van Financiën. Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met medewerkers van Stark en met de verantwoordelijke (voormalige) wethouder.

Voor het onderdeel "Follow the people" zijn gesprekken gevoerd met:

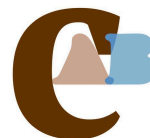
- Drie statushouders

Eén persoon met een baan bij Stark en één persoon met een arbeidsbeperking.

3. Geraadpleegde documenten

1. Jaarstukken gemeente Midden-Drenthe 2021:
(<https://middendrenthe.bestuurlijkeinformatie.nl/agenda/index/008c805f-46ff-49ff-9bf8-7c60090a1cfc#b465072a-97a0-4a25-9a8d-8a2679ae7ca2>)
2. Jaarstukken 2021 Stark:
(<https://middendrenthe.bestuurlijkeinformatie.nl/agenda/index/fd0ee2c0-7403-4ece-b62b-87673965bb64#5de706d7-992d-4821-b391-0032dc6220f9>)
3. Najaarsnota 2022: Begroting 2023 + meerjarenperspectief 2023-2026: [Agenda middendrenthe - Gemeenteraad Begrotingsvergadering donderdag 3 november 2022 17:00 - 22:00 - iBabs Publieksporaal](#) en [Agenda middendrenthe - Gemeenteraad donderdag 15 december 2022 19:30 - 20:20 - iBabs Publieksporaal](#)
4. Jaarstukken 2022 gemeente, maar ook van Stark (jaarstukken 2022 + begroting 2024 Stark niet bijgevoegd in bijlagen) én Voorjaarsnota 2023: [Agenda middendrenthe - Gemeenteraad donderdag 6 juli 2023 19:30 - 23:00 - iBabs Publieksporaal](#)
5. Jaarstukken 2022 Stark:
(<https://middendrenthe.bestuurlijkeinformatie.nl/agenda/index/f8223733-580d-417d-b6ff-c3febb741fae#615edf41-b856-4592-9d25-5dad9e71758>)
6. Perspectiefnota 2024: [Agenda middendrenthe - Gemeenteraad Perspectiefnota 2024 donderdag 13 juli 2023 17:00 - 23:00 - iBabs Publieksporaal](#)
7. Re-integratieverordening 2023 + nadere regels: [Agenda middendrenthe - Gemeenteraad donderdag 28 september 2023 19:30 - 22:40 - iBabs Publieksporaal](#)
8. Najaarsnota 2023: [Agenda middendrenthe - Gemeenteraad donderdag 2 november 2023 19:30 - 23:00 - iBabs Publieksporaal](#)
9. Begroting 2024: [Agenda middendrenthe - Gemeenteraad Begroting 2024 donderdag 9 november 2023 16:30 - 23:00 - iBabs Publieksporaal](#)
10. Verordening Adviesraad (gelet op de wens om adviesraad te spreken), verordening nu niet bijgevoegd maar staat bij de stukken van deze vergadering: [Agenda middendrenthe - Gemeenteraad donderdag 14 december 2023 19:30 - 23:00 - iBabs Publieksporaal](#)
11. Ontwerpwijziging Wgr - Stark (stukken niet bijgevoegd) - [Agenda middendrenthe - Gemeenteraad donderdag 29 februari 2024 19:30 - 23:00 - iBabs Publieksporaal](#)
12. Jaarstukken 2023 gemeente en Stark + begroting Stark 2025 (stukken bij vergadering, niet bijgevoegd): [Agenda middendrenthe - Gemeenteraad donderdag 4 juli 2024 19:30 - 23:30 - iBabs Publieksporaal](#)
13. Jaarstukken Stark 2023:
(<https://middendrenthe.bestuurlijkeinformatie.nl/agenda/index/7be84aab-bc96-456c-b081-1925a7e834c2#c6a85b31-df9f-41ff-aa40-eb577febbbc2>)
14. Kadernota 2025 (alleen deel over inburgering): [Agenda middendrenthe - Gemeenteraad Kadernota donderdag 11 juli 2024 16:30 - 23:00 - iBabs Publieksporaal](#)

15. Begroting 2025: [Agenda middendrenthe - Gemeenteraad Begroting 2025 donderdag 7 november 2024 16:30 - 23:00 - iBabs Publieksporaal](#)
16. Begroting Stark 2025:
[\(https://middendrenthe.bestuurlijkeinformatie.nl/agenda/index/7be84aab-bc96-456c-b081-1925a7e834c2#c6a85b31-df9f-41ff-aa40-eb577febbbc2\)](https://middendrenthe.bestuurlijkeinformatie.nl/agenda/index/7be84aab-bc96-456c-b081-1925a7e834c2#c6a85b31-df9f-41ff-aa40-eb577febbbc2)
17. Bestuursrapportage 2024: [Agenda middendrenthe - Gemeenteraad donderdag 12 december 2024 19:30 - 23:00 - iBabs Publieksporaal](#)
18. Bestuursrapportage 2025:
<https://middendrenthe.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Index/4a08b7e9-0c8d-40d0-b8c8-ae3d8d7bb8b1>
19. Wijziging GR Stark 2024: [Agenda middendrenthe - Gemeenteraad donderdag 27 februari 2025 19:00 - 23:00 - iBabs Publieksporaal](#)
20. Jaarstukken 2024 + Jaarstukken 2024 Begroting 2026 Stark (stukken Stark niet toegevoegd): [Agenda middendrenthe - Gemeenteraad donderdag 26 juni 2025 20:00 - 23:00 - iBabs Publieksporaal](#)
21. Jaarstukken Stark 2024
[\(https://middendrenthe.bestuurlijkeinformatie.nl/agenda/index/b75006b3-2959-4052-97dc-e80c665655ab#540ad7da-5ef3-47fb-955a-c53d1028d2ca\)](https://middendrenthe.bestuurlijkeinformatie.nl/agenda/index/b75006b3-2959-4052-97dc-e80c665655ab#540ad7da-5ef3-47fb-955a-c53d1028d2ca)
22. Kadernota 2026: [Agenda middendrenthe - Gemeenteraad Kadernota donderdag 3 juli 2025 16:30 - 23:00 - iBabs Publieksporaal](#)
23. Voor de toekomst: begroting 2026 (stukken te vinden via link): [Agenda middendrenthe - Gemeenteraad Begrotingsvergadering donderdag 6 november 2025 18:30 - 23:00 - iBabs Publieksporaal](#)
24. Projectopdracht Sociaal Domein, 6 mei 2025
25. Visie Sociaal Domein,
26. (concept) implementatieplan Visie Sociaal Domein
27. Bekendmaking Re-integratienota 2016-2021
28. Beleidsregel persoonlijke ondersteuning
29. Beleidsregel plaatsingssubsidie 2017
30. Beleidsregel werkplekaanpassing
31. Programmabegroting 2024
32. Programmabegroting 2025-2028
33. Re-integratienota 2021-2016 Midden-Drenthe
34. Re-integratieverordening participatiewet 2023 gemeente Midden-Drenthe
35. Startnotitie nieuwe Wet inburgering
36. Verordening minimaregelingen 2026 gemeente Midden-Drenthe
37. Voorjaarsnota 2023
38. Wij. Zijn. Stark. Van visie naar een gezamenlijke praktische aanpak Gemeenten Hoogeveen, Midden-Drenthe en De Wolden

39. Sociaal Economische Raad Noord-Nederland. (2025). Bouwen aan bestaanszekerheid: Werk voor asielzoekers en statushouders op de Noordelijke arbeidsmarkt. Groningen: SER Noord-Nederland.
40. Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2023). Plan van aanpak: Statushouders aan het werk. Den Haag.
41. Nederlandse Arbeidsinspectie (2024), Op papier arbeidsvermogen, in de praktijk geen reële kans op werk. Onderzoek naar mensen uit de doelgroep banenafpraak die langdurig niet aan het werk komen.
42. Van Echtelt, P., Eggink, E., & Sadiraj, K. (2023). Een brede blik op bijstand. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
43. Van Echtelt et al. (2019). Eindevaluatie van de Participatiewet. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau. pp. 10-11.
44. Gemeente Midden-Drenthe. (2021). Re-integratie werkt voor iedereen: Re-integratienota 2021-2026 Midden-Drenthe). Beilen.
45. Gemeente Midden-Drenthe (2016). Re-integratie is (net)werken. Beilen.
46. Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2023). Programmaplan Participatiewet in Balans. Den Haag.